
Bij de aanhaling van dit Besluit
datum en nummer vermelden.

B i j l a g e n :

----- Buitenzorg, den 17den September 1937.

Gelet op het geheim Regeeringsomslagvel van 9 Februari
1937 No. 204;

Gelezen:

- I. de adressen, gedagteekend Bandoeng 1 Maart, 5 Juni en 21 Augustus 1937, van Dr.E.F.E.Douwes Dekker, houdende het verzoek om intrekking van het besluit van den Gouverneur van West-Java van 20 Februari t.v. No. G 5 P/28/3, waarbij hem in het belang van de openbare orde het geven van bijzonder onderwijs aan kinderen als bedoeld bij artikel 1 van Staatsblad 1932 No. 494, j^o Staatsblad 1933 No. 372 voor onbepaalden tijd is verboden, alsmede om aan de "Moderne Middelbare Handelsschool" te Bandoeng het zogenoemde "kindertoelage"-recht te willen doen verleenen, terwijl hij daarin voorts bezwaren heeft naar voren gebracht tegen de circulaire van den Directeur van Onderwijs en Eeredienst van 17 Maart 1937 No. 8797/B;
- II. de geheime brieven:
- a. van den Gouverneur van West-Java van 21 en 28 Juni en 30 Juli 1937 Nos. G 5 P/28/11, G 5 P/28/12 en G 5 P/28/13
- b. van den Procureur-Generaal bij het Hooggerechtshof van 24 Juli 1937 No. 2403/A.P.;

Overwegende, dat de raadpleging der terzake voorgebrachte ambtelijke bescheiden de overtuiging heeft gevestigd, dat terecht aan Dr.E.F.E.Douwes Dekker het geven van bijzonder onderwijs aan kinderen, als bedoeld bij artikel 1 van Staatsblad 1932

No.494

Aan
den Adviseur voor Inlandsche Zaken.

=====

No. 494 j^o Staatsblad 1933 No. 372, voor onbepaalden tijd verboden is en het door adressant aangevoerde in die overtuiging geen wijziging heeft kunnen brengen;

Nog gelet op artikel 15 van de Toezichtordonnantie particulier onderwijs (Staatsblad 1932 No. 494);

Is goedgevonden en verstaan:

Vorenomschreven, in de eerste plaats gedaan verzoek te wijzen van de hand en den verzoeker mede te deelen:

- a. dat de vraag wordt overwogen of de kindertoelagereregeling kan worden herzien in dier voege, dat het verband tusschen de toekenning van de toelage en den aard van de school, welke door de ambtenaarskinderen, wordt bezocht, geheel wordt losgemaakt;
- b. dat de Regeering geen aanleiding heeft gevonden Hare tusschenkomst te verleenen met betrekking tot de door hem ingebrachte bezwaren tegen hooger aangehaalde aanschrijving van den Directeur van Onderwijs en Eeredienst.

Uittreksel dezes zal worden verleend aan den Directeur van Onderwijs en Eeredienst, den Procureur-Generaal, den Gouverneur van West-Java, den Adviseur voor Inlandsche Zaken en den verzoeker, tot inlichting en naricht.

Stemt overeen met voorz. Besluit:

De Gouvernements Secretaris,

(w.g.) F.C. Barbas.

Erstellung nach der Regierung.

Bandoeng 19 Aug. 1935.-

Aan den Heer Resident

Bandoeng.-

Zeer geachte Heer Resident: - Ik heb de eer U hierbij in voldoening van mijn belofte aan te bieden afschriften van de door mij samengestelde dictaten, waarmede ik regelmatig zal doorgaan.

Van de gelegenheid moge ik nogmaals gebruik maken U mijn erkentelijkheid te betuigen. Het is ook voor mij een geruststelling, die zeker geen enkele aanleiding heb mijn rustvereisende arbeid weder te doen verstoren door sensaties van welke aard ook, dat deze manuscripten voor gebruik door Uw handen gaan. Hierbij dan ook gaarne de herhaling van mijn mondelinge verzekering aan U dat ik mij impliciter naar Uw wensen en aanwijzingen zal voegen. Met de meeste onderscheiding

Uw dw.

(w.g.) Douwes Dekker.

Voor copie conform:

Bandoeng 28/7-'36.-

4

Ik heb U daarnet opgebeld en wacht op verbinding. Ik begin U hier over te brengen de urgente boodschap van Mr: Ursone, onze advocaat, om vooral U zoo volledig mogelijk in te lichten omtrent de heel leelijke dingen, die hier worden uitgebroed, waardoor aanvankelijke blunders de vormen van officieele misdaden beginnen aan te nemen. U weet dat mijn man deze dictaten regelmatig aan den resident had gezonden.

Nu hieronder in regelmatige volgorde de feiten:

1. De resident zou op verzoek van D.D. hem tot gids en raadsman zijn en hem wijzen op ongewenste passages in de dictaten, als zulke voorkwamen. Dit gebeurde bij een bezoek tussen 10 en 16 Augustus 1935. U zult deze houding begrijpen, als U even bedenkt, dat de Hetze van October '34 tot Mei '35 nauwelijks afgelopen was.
2. In Juli tevoren schriftelijk had D.D. de resident reeds doen weten, dat hij een serie leerboeken, deels uit zijn dictaten, zou uitgeven en daarbij de wens uitgesproken, dat de resident en de regering op de hoogte zouden zijn van de gang van zijn onderwijs.
3. Regelmatig zijn de dictaten toegezonden, waaruit "Oost-Azië" is ontstaan (ook dictaten journalistiek, reportage, spreken, ontwikkeling van verkeer, handels-correspondentie, aardrijkskunde, verkoopkunde, advertenteerkunde).
4. De resident heeft nooit van enig bezwaar doen horen en de lessen werden in de klassen gegeven.
5. Eind December ging de resident naar Europa.
6. Begin Juli komt "Oost-Azië" uit, nog gerevideerd door onzen directeur, den heer Scheffer.
7. Vrijdag 24 Juli wordt beslag gelegd. Wij stonden paf! De chef van de politieke recherche verklaarde, dat hij handelde in opdracht van de P.G.
Met "Oost-Azië" wordt naar meteen beslag gelegd op een boekje voor onze kwekelingen, getiteld: "Hoe krijg ik zonder kapitaal mijn eigen school" D.D., en met hem het hele personeel van onze scholen, zijn natuurlijk diep verontwaardigd.

Wij

Wij nemen op dat oogenblik aan, dat de resident onkundig is van deze actie. De chef van de pol:recherche is op zijn beurt verbaasd, als hij hoort van D.D., dat de resident bijna een jaar geleden het manuscript reeds ontvangen had.

8. Wij gaan diezelfde middag en avond op zoek naar den resident, omdat wij zijn bescherming noodig hadden. 's Avonds laat bereikt D.D. hem per telefoon en uit dit telefoongesprek bleek niet, dat de resident van de zaak op de hoogte was. Hij maakte een afspraak voor een onderhoud op zijn kantoor op Zaterdag 25 dezer tussen 9 en 10 uur v.m.
9. D.D. en ik zijn beide om 9 uur bij hem. De resident verzekert, dat hij de manuscripten ontvangen en gelezen heeft, ze een zeer interessante lectuur had gevonden, het een waardevol boek achtte te zijn en in de dictaten niets gevonden had dat niet door de bengel kon, al zou hier en daar een passage in aangenamer toon gehouden kunnen zijn. Maar dat er geen preventieve censuur bestond en dat hij niet D.D.'s "baboe" was, wel wat anders te doen had dan allerlei stukken van wilde scholen te lezen, overigens geen bezwaar had gehad tegen een geven van deze dictaten in de klassen, dat het natuurlijk iets anders werd, nu ze in boekvorm uitkwamen (!), dat overigens hij er niets aan kon doen, omdat de P.G. de vervolging had gelast, hetgeen hem overigens wel speet. D.D. wijst hem erop, dat hij (D.D.) in het middelpunt van de Hetze had gestaan, dat als de resident geen tijd had gehad om ze te lezen, hij de dictaten had kunnen doorsturen aan de chef van de politieke recherche, dat DD op zijn toezegging heeft vertrouwd en er dus gerust op was dat er geen aanstoot gevende dingen in zijn dictaten waren. De resident riep onder meer uit: "Waarom hebt U dan Japan ook zoo gehemeld". En ofschoon hij geen bezwaren had, zou de P.G. toch beslag kunnen doen leggen. DD wees erop, dat hij zich moest vergissen. Hij had de dictaten niet aan den heer Tiedeman gezonden, maar aan het hoofd van gewestelijk bestuur, chef van de politie, dat niemand den resident zal aanzien voor de "baboe" van DD, maar dat hij (DD) zich nu slachtoffer voelde. De resident betoogde, dat DD zich niet op hem mocht beroepen. Hij heeft ook bij herhaling verzekerd, en omstandig trachten te verduidelijken, dat de P.G. ook het boek "Eigen school" in beslag had doen nemen. Op dat oogenblik wisten wij reeds, dat dit onwaarheid was.
10. Diezelfde dag zal het verhoor beginnen voor de chef van de pol.recherche. In de tijd van 2 uren komt dit niet verder dan 3 openingsvragen.

Maandag

Maandag 27 Juli wordt een levensloop opgeschreven; verhoor blijft uit. Vanmorgen 28 Juli deelt de chef p.r. mede, dat Mr. De La Parra het verhoor zal overnemen en daarvoor van Batavia zal komen. Chef p.r. is zeer beminlijk.

11. Wij weten nu, dat niemand anders dan de resident zelf de P.G. heeft verzocht beslag te doen leggen. Verder dat de P.G. van het boekje "Eigen School" niets bekend is. Elke poging van den resident, om het te doen voorkomen alsof hij nooit iets toegezegd heeft aan DD moet mislukken op expeditieboek en briefcopieën.

Maar bovendien: als DD, middelpunt van een gevaarlijke Hetze, manuscripten van deze draagwijdte den vertegenwoordiger van de regeering in handen stelt, dan zou zelfs zonder eenige afspraak de volle aandacht van dit bestuurshoofd op dat manuscript moeten gevestigd zijn geweest. Dit is ook de meening van een justitieambtenaar en hier te Bandoeng heet het nu reeds, dat gemeente en burgerij onder dit bestuurshoofd niet veilig zijn. Daarnaast horen wij uit de mond van goede Nederlanders dat hier een "instens vuile streek" wordt uitgehaald.

Dit zijn de feiten.

Nu over het boek:

Het oordeel van den resident, dat er niets aanstotelijks in is - en hij heeft driemaal verklaard, dat hij de dictaten gelezen had - is juist. Daarom ook greep hij niet in. Naast zijn mededeeling, dat hij geen preventieve censuur behoefde uit te oefenen, wilde hij op DD's rekening schuiven, dat een tweetal jongelui ergens op Java persdelicten hadden opgelopen, welke jongelieden dan leerlingen van onze school zouden zijn. Bizarheden wist hij er niet van en wij hebben er nooit tevoren iets van gehoord.

Maar het A.M.S.-relletje op Batavia zal zeker niet op rekening van den directeur van de A.M.S. worden geschoven.

Ik zelf heb actief aandeel gehad aan het gesprek met den resident op Zaterdagmorgen. Zoo wees ik o.a. op muggezifterij en zoeken; de aanwijzingen vermeederen zich dat nu ook mevrouw DD zal moeten worden betrokken in deze onqualificeerbare actie. "Oost-Azië" is een eerlijk wetenschappelijk werk. Er wordt geen haat gezaaid. Als het merkantilisme van de mogenheden in China daarin geschilderd moest worden, dan is dat niet de schuld van de historie-schrijver.

Afschrift.

Aan Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal
van Nederlandsch-Indië
te
B u i t e n z o r g . -

Geeft met verschuldigden eerbied te kennen:

Dr. Ernest Francis Eugène Douwes Dekker, van beroep Voorzitter van het bestuur van de Schoolvereeniging "Het Ksatrian Instituut" te Bandoeng, wonende te Bandoeng, te dezer zake domicilie kiezende aldaar aan den Grooten Postweg 53, zijnde ten kantore van den advocaat en procureur bij het Hooggerechtshof van Nederlandsch-Indië, Mr. P. A. Ursone, die dit request voor en namens requestrant zal onderteekenen en indienen;

dat requestrant bij vonnis van den Raad van Justitie te Batavia, op 5 December 1936 gewezen en op 14 December daaropvolgend uitgesproken, is schuldig verklaard aan het misdrijf van: "het in het openbaar uiting geven aan gevoelens van minachting tegen groepen der bevolking van Nederlandsch-Indië, en deswege is veroordeeld tot gevangenisstraf voor den duur van drie maanden, terwijl tevens de vernietiging gelast is van de als stukken van overtuiging gediend hebbende 505 exemplaren van het boek getiteld "Wereldgeschiedenis I Oost-Azië";

dat requestrant op 17 December 1936 van dit vonnis bij het Hooggerechtshof van Nederlandsch-Indië in revisie is gekomen en voorts bij het voormelde Hof een memorie van revisie heeft ingediend;

dat het Hof voornoemd vervolgens op 1 Juni 1937 in revisie arrest heeft gewezen, daarbij het hoogerbedoelde vonnis van den Raad van Justitie heeft verbeterd en de opgelegde straf heeft gewijzigd in een geldboete groot f. 300.-, onder behoud van de vernietiging van de als stukken van overtuiging gediend hebbende

505 exemplaren van het boekwerk "Wereldgeschiedenis I Oost-Azië";

dat requestrant zich echter door dit arrest bezwaard gevoelt en zich derhalve hierbij tot Zijne Excellentie wendt met het verzoek om rechtsherstel bij wege van gratie;

dat aan requestrant ten laste is gelegd, dat hij uiting zou hebben gegeven aan gevoelens van vijandschap, haat of minachting tegen de Europeesche bevolkingsgroepen van Nederlandsch-Indië, door in het door hem vervaardigde en daarna uitgegeven alsmede verspreide "leerboek voor middelbare scholen in Indonésië" getiteld: "Wereldgeschiedenis I Oost-Azië" - welk geschrift in stede van een leerboek, veeleer een anti-Westersch en pro-Japansch propagandistisch geschrift zou zijn voor denkbeelden, welke zouden culmineeren in de leuze "Azië voor de Aziaten" - onder meer de passages op te nemen, welke in de betreffende dagvaarding van den Officier van Justitie te Batavia ddo. 26 October 1936 nader zijn omschreven;

dat zoowel de eerste Rechter als het Hof requestrant schuldig hebben geoordeeld aan de ten laste gelegde feiten, doch requestrant zich s.o.r. met deze beslissingen niet kan vereenigen;

dat requestrant zich de vrijheid veroorlooft, op deze feiten straks terug te komen en vooraf de door het Hof in zijn arrest opgenomen juridische overwegingen zal bespreken;

dat toch in de eerste plaats requestrant zich weliswaar kan neerleggen bij de beslissing van het Hof, dat de "strafbepaling van artikel 156 van het Wetboek van Strafrecht een formeel delict is en deswege reeds hem straft, die in het openbaar uiting geeft aan de door bedoelde gevoelens, zonder dat deze bij den delinquent aanwezig geweest behoeven te zijn en ook zonder dat de uiting eenig gevolg behoeft te hebben gehad", doch s.o.r. bezwaar heeft tegen het oordeel van het Hof, dat het voor de vraag of

aanwezig is het in artikel 156 van het Wetboek van Strafrecht omschreven strafbaar feit irrolewant zou zijn "of de dader opzettelijk in het openbaar een bepaalde bevolkingsgroep kwetst, dan wel of hij op wetenschappelijke grond en met wetenschappelijk oogmerk zich tegen een zoodanige groep grievend uitlaat";

dat immers deze laatste beslissing naar requestrants meening niet alleen strijdt met de normale opvatting van het begrip: inbreuk maken op de regels van de openbare orde, doch tevens ingaat tegen de bedoeling van den Wetgever en het door artikel 156 W.v. Strafrecht beoogde rechtsgevolg voorbijstreeft;

dat requestrant eerst de juridische zijde van deze zijde stelling zal toelichten:

Het betoog van het Hof komt hierop neer, dat voor de schuldigverklaring aan het misdrijf van art. 156 W.v. Strafrecht steeds en overal voldoende is de haatzaaiende uiting op zich zelf, ongeacht de tot deze uiting moveerende reden en ongeacht de wil van den dader om uiting te geven aan gevoelens van minachting tegen Nederlandsch Indische bevolkingsgroepen.

Het Hof baseert dit zijn betoog op het feit, dat de strafbepaling van artikel 156 Wetboek van Strafrecht een formeel delict is.

Deze opvatting wordt echter volkomen weerlegd door de geschiedenis van de tot standkoming van deze bepaling.

Bij missive van den len Gouvernements-secretaris van 24 Juni 1915 No. 1573 werd door Zijne Excellentie, den toenmaligen Gouverneur-Generaal, aan den Directeur van Justitie last gegeven om de redactie van artikel 63 b W.v. Strafr. in dien geest te wijzigen, dat ook ontwijfelbaar strafbaar gesteld werd het opwekken van vijandschap, haat of minachting tusschen onderdanen of ingezetenen, behorende tot verschillende categorieën, landaarden of nationaliteiten, zelfs wanneer zij deel uitmaken van

dezelfde Staatsrechtelijke klasse. Aanleiding tot deze wetswijziging was de omstandigheid, dat het Hof bij arrest van 19 Mei 1915 aan het woord "groepen" in het oude artikel 63 b voormeld eene te enge uitlegging zou hebben gegeven.

De directeur van Justitie voornoemd stelde toen de navolgende redactie voor: "Hij, die door woorden of door teekens "of vertooningen of op andere wijze gevoelens van vijandschap, "haat of minachting tusschen de staatsrechtelijk, maatschappelijk "of in landaard verschillende groepen van Nederlandsche onderdanen of ingezetenen van Nederlandsch-Indië opwekt of bevordert, enz".

In verband met het telegrafisch verzoek van den toenmaligen Minister van Koloniën om het voorstel tot aanvulling van artikel 63 b W.v. Strafr. in verdere overweging te nemen, in verband met artikel 156 van het - destijds - eerstdaags af te kondigen nieuwe strafwetboek, kwam de Directeur van Justitie bij zijn advies ddo. 22 December 1915 No.22501 nader op deze redactie terug.

De Directeur van Justitie deed dit op de navolgende wijze: "Overigens heb ik geen bezwaar de redactie van bedoeld artikel "156 zooveel mogelijk te volgen - dus het element opzet nadrukkelijk op te nemen, de wijze waarop de gevoelens moeten worden geuit niet te vermelden, het opwekken enz. van gevoelens "van vijandschap enz. niet alleen tusschen maar ook tegen groepen strafbaar te stellen, van de bevolking te spreken in stede "van onderdanen en ingezetenen en eindelijk de strafsanctie "van het nieuwe artikel over te nemen. "Op grond van het bovenstaande ware dus artikel 63 b van het "geldend strafwetboek voor Europeanen, aldus te redigeeren: 63 b. "Hij die opzettelijk tusschen staatsrechtelijk, maatschappelijk "in landaard of in nationaliteit verschillende groepen der bevolking van Nederlandsch-Indië, of tegen een of meer dier

"groepen, gevoelens van vijandschap, haat of minachting opwekt "of bevordert enz."

De Raad van Indië hierop gehoord, bleek echter bezwaar tegen het opnemen van het woord "opzettelijk" te hebben, aangezien in de praktijk het bewijs, dat "het opzet van den beschuldigde gericht was op het opwekken van dergelijke gevoelens" moeilijk te leveren zou zijn (vide advies Raad van Indië ddo. 14 Januari 1916 No.11).

De Minister van Koloniën kon zich met het standpunt van den Raad van Indië slechts ten deele vereenigen en zond derhalve de diverse voorstellen tot wijziging van artikel 63 b W.v. Strafr. op 13 April 1916 door aan de Staatscommissie voor de herziening van het Indisch Privaat - en Strafrecht, met verzoek om nader advies.

In het betreffende ministerieel schrijven werd daarbij vermeld: "Doch dit daargelaten zou ik in verband met de thans "opgedane ervaring het eerste lid van artikel 63 b in dien zin willen zien gewijzigd, dat het daarbij bedoeld misdrijf gestempeld wordt tot een zuiver formeel delict, doordien de uiting, mits in het openbaar, van gevoelens van vijandschap "enz. op zich zelf strafbaar wordt gesteld, zonder dat de uiting "een bepaald gevolg behoeft te hebben gehad".

Deze passage is nu oorzaak geworden van tal van misvattingen omtrent het doel, dat met de bepaling van artikel 156 W.v. Strafr. werd nagestreefd en omtrent de vraag wat ten deze verstaan moet worden onder de kwalificatie "formeel delict".

De Staatscommissie brengt op 23 Mei 1916 haar advies uit en voert aan:

"Met Uwe Excellentie meent de commissie, dat het opwekken "of bevorderen van vijandschap enz. en de poging daartoe strafbaar moeten zijn, onverschillig of de wil van den dader daar-

"op gericht is geweest of niet, zoo maar de handeling, waardoor
"dat opwekken of die poging heeft plaatsgehad, desbewust is
"gepleegd".

De Staatscommissie merkt echter verder terzake op, met
betrekking tot de Sententie van het Hoog Militair Gerechtshof
van 17 December 1915, waarbij de beklaagde M. werd vrijgesproken,
dat ook "met de door Uwe Excellentie voorgestelde redactie dat
"rechtelijk college zeer waarschijnlijk tot eene vrijspraak van
"beklaagde M. zou gekomen zijn. De overweging zou dan alleen
"een weinig anders hebben geluid n.l. in dezen geest: "Overwe-
"gende dat de beklaagde in geenen deele heeft uiting gegeven
"aan bij hem bestaande gevoelens van vijandschap enz. tegen den
"Javaan, integendeel in zijn onderschrift bij het geincrimineer-
"de artikel zijn gunstig oordeel over den Javaan heeft kenbaar
"gemaakt".

"Voor deze vrijspraak ware zelfs naar het oordeel der Commissie
"meer te zeggen dan voor die onder de thans bestaande redactie
"van artikel 63 b, hetwelk het opwekken of bevorderen van ge-
"voelens van vijandschap enz. (zonder dat boos opzet wordt
"vereischt, dus ook door onhandigheid, waarschijnlijk inzake
"M), strafbaar stelt".-

De Minister kon zich echter met dit advies van de Staats-
commissie geenszins vereenigen en relateert in Zijn voordracht
aan de Koningin ddo. 1 Augustus 1916 het volgende:

"Mijne bedoeling om het onderwerpelijk misdrijf tot een
"zuiver formeel delict te stempelen heeft de Staatscommissie
"misverstaan. De bedoeling was toch geenszins, zooals de Commis-
"sie meent, dat het opwekken of bevorderen van gevoelens van
"vijandschap, haat of minachting strafbaar zou zijn, onverschil-
"lig of de wil van den dader daarop gericht is geweest of niet,
"zoo maar de handeling waardoor het opwekken of bevorderen heeft

"plaatsgehad, desbewust is gepleegd, doch zooals gezegd om de
"uiting van die gevoelens op zichzelf strafbaar te stellen. De
"commissie heeft blijkbaar gedacht aan de tegenstelling formeel
"en materieel opzet (oogmerk), terwijl door mij gesproken was van
"een formeel delict.

"Waar het nu uit den aard der zaak vaak zeer bezwaarlijk
"zal zijn te bewijzen, dat de hierbedoelde gevoelens inderdaad
"opgewekt of bevorderd zijn, dan wel hadden kunnen zijn, meen
"ik aan eene wijziging van artikel 63 b in den door mij aange-
"geven zin de voorkeur te moeten blijven geven".

De Raad van State blijkt (advies van 27 November 1917 No.
46) het met den Minister eens te zijn en verduidelijkt de bedoe-
ling van den Minister als volgt:

"De Minister wenscht dat de uiting in het openbaar van ge-
"voelens als hierbedoeld in het vervolg strafbaar zal zijn,
"onverschillig of die uiting een bepaald gevolg heeft gehad,
"Aldus wordt ontkomen aan het bezwaar van het bewijs, dat de ge-
"voelens inderdaad opgewekt of bevorderd zijn, dan wel opgewekt
"of bevorderd hadden kunnen zijn. De Raad van State is van oordeel,
"dat deze omzetting van het bestaande materieel delict in een
"formeel delict de goede werking van het voorschrift zal bevor-
"deren".

Daarop is het Koninklijk besluit van 22 Februari 1918 No. 82
tot stand gekomen.

Uit de bovengerelateerde geschiedenis blijkt duidelijk, dat
het woord "opzettelijk" in artikel 156 Wetb.v. Strafrecht is weg-
gelaten, en dat deze strafbepaling tot een formeel delict is
gestempeld, enkel en alleen om te vermijden, dat later voor de
schuldigverklaring aan het gemeld strafbaar feit vereischt zou
worden:

a: dat de dader opzettelijk gevoelens van vijandschap enz.

heeft willen opwekken of bevorderen,

b: dat inderdaad gevoelens van vijandschap zouden zijn opgewekt althans konden zijn opgewekt.

Het ad a gemelde doel werd echter overbodig, toen de be-
oordingen "hij die gevoelens van enz. opwekt of bevordert"
vervielen en werden gewijzigd in "hij die in het openbaar
uiting geeft aan gevoelens van enz."

Immers de woorden "opwekken en bevorderen" veronderstellen
een gevolg van de uiting; "het uiting geven aan" als objectief
element niet.-

De eenige bedoeling van de aan artikel 156 W.v.Strafrecht
gegeven redactie is derhalve alleen nog, dat niet noodig is
het werkelijk opwekken van de gevoelens van vijandschap enz.
(Dit wordt bevestigd in het bovengemeld advies van de Raad
van State).

Mitsdien is nimmer beoogd worden den dader aan het delict
van art.156 W.v.Strafr. schuldig te oordeelen, onverschillig of
hij al dan niet opzettelijk uiting heeft gegeven aan de gevoelens
van vijandschap enz., terwijl a fortiori van toepassing van
deze strafbepaling geen sprake is, wanneer vaststaat, dat de
dader niet opzettelijk uiting heeft gegeven aan gevoelens van
vijandschap enz.

Dit zou ook in strijd zijn met de beginselen van het Straf-
recht. De strafrechterlijke aansprakelijkheid steunt immers op
de bij den dader aanwezige "schuld".

Hierin brengt de onderscheiding in formeele en materieele
delicten geen verandering.

Zoowel toch bij formeele delicten, waar het strafbaar feit
is voltooid met het verrichten der handeling, zooals die door
de wet strafbaar is gesteld, als bij materieele delicten, waar
voor de voltooiing van het strafbaar feit de verwezenlijking

van een bepaald door de wet niet gewild gevolg gevorderd wordt,
is schuld van den dader een essentieel element. Bij de formeele
delicten wordt slechts anders dan bij de materieele delicten
de schuld in de handeling zelve (het materieele feit) veronder-
steld. Dit neemt echter niet weg, dat schuld aanwezig moet
zijn en dat het afwezen van schuld ook bij formeele delicten
tot vrijspraak moet leiden.-

Requestrant verwijst in dit verband naar de talrijke
beslissingen, waarbij ten aanzien van overtredingen (bij over-
tredingen is in de handeling of het verzuim zelve de schuld
opgesloten) is aangenomen, dat het bewijs dat de dader geen
schuld heeft tot straffeloosheid leidt. (vide o.m. Noyon 4e.
deel, 1e. boek deel I blz. 33, Cassutto 1e. deel 4e. druk blz. 105,
H.R. 14 Februari 1916 W.9938, H.M.G.27 October 1916 W.10010,
R.v.J.Batavia 27 September 1929 T.115 blz.276).

dat naar requestrants meening uit het bovenstaande blijkt,
dat wanneer aangetoond is dat de uiting van de gevoelens van
vijandschap enz. op uitsluitend wetenschappelijke grond en met
uitsluitend wetenschappelijk oogmerk is geschied, voor toepas-
sing van artikel 156 W.v.Strafr. geen plaats is;

dat immers evenzeer als de opereerende medicus niet straf-
baar is, omdat zijn opzet niet gericht was op eene handeling,
welke de wet strafbaar stelt (id est: niet gericht is op een
door de wet verboden gevolg), de geschiedschrijver, die ter-
wille van de wetenschap uiting geeft aan gevoelens van vijand-
schap enz. niet strafbaar is, zijnde toch het opzet van den
geschiedschrijver niet gericht op de uiting, welke de wet straf-
baar stelt (id est: niet gericht is op een door de wet verboden
handeling, ongeacht verder het gevolg van de handeling);

dat de ratio van artikel 156 W.v. Strafr. deze zienswijze
onderschrijft;

dat toch art. 156 W.v. Strafr. is geschreven om onrust binnen Nederlandsch-Indië te vermijden en een wetenschappelijk geschiedkundig geschrift, dat een waarheidsgetrouw relaas geeft van historische gebeurtenissen nimmer tot onrust aanleiding kan geven;

dat voorts gelijk gezegd ook de normale opvatting van de handhaving der openbare orde requestants zienswijze onderschrijft;

dat van een geschiedschrijver immers verwacht wordt en moet worden, dat hij een objectief en historisch beeld geeft van het verleden en geen weldenkend mensch van den wetenschappelijken geschiedschrijver verlangt, dat hij een eenzijdige beschouwing geeft van geschiedkundige feiten, met verbloeming van alle gebeurtenissen, die wellicht een of meer lezers van zijn boek zouden kunnen kwetsen;

dat de moraal zelfs den geschiedschrijver verbiedt om op de laatstbedoelde wijze te werk te gaan;

dat dan ook in het normale maatschappelijk verkeer niemand in een objectief geschiedkundig geschrift zal zien een op de regels van de openbare orde inbreuk makende uiting;

dat requestant derhalve meent, dat zelfs indien het litigieuse boekwerk "Wereldschiëdenis I Oost-Azië" uiting zou geven aan gevoelens van minachting tegen een of meer bevolkingsgroepen van Oost Indië - quod non -, dit niet voldoende is voor een schuldigverklaring ex art. ¹⁵⁶ W.v. Strafrecht, nu zoowel door den Raad als door het Hof is aangenomen:

1. dat de in dat boek voorkomende feiten, ook de geincrimineerde passages, historisch juist zijn,
2. dat requestant tot vervaardiging, uitgifte en verspreiding van het gemelde boekwerk is overgegaan, uitsluitend

op wetenschappelijke gronden en met wetenschappelijk oogmerk;

dat naar requestants meening dit betoog temeer klemmt nu het Hof in zijn vorenbedoeld arrest met zooveel woorden overweegt, dat requestant, alvorens tot de uitgifte en verspreiding van het boek in lite over te gaan, de manuscripten daarvan aan de Overheid heeft toegezonden, zoodat requestant "toen deze geen aanleiding vond tot ingrijpen, mocht aannemen, dat zijn boek toelaatbaar werd geacht";

dat het Hof toch met deze overweging expressie verbis heeft aangenomen, dat requestant, die redelijkerwijze mocht en kon vertrouwen op het bedoelde oordeel van de (zijns inziens) bevoegde autoriteit, geenerlei "schuld" heeft aan de onderwerpelijke - volgens den Rechter minachtende - uiting, zijnde daarmede dan ook verder vaststaan, dat voor de strafrechtelijke aansprakelijkheid van requestant geen plaats is;

dat toch, wanneer in het klaarblijkelijke streven van een schrijver om zijn geschriften aan een preventief toezicht te onderwerpen en in het plaatsvinden van dit toezicht door een normaliter als bevoegd te beschouwen autoriteit, nochtans geen feiten gezien worden, die elke "schuld" van den schrijver opheffen, geen enkele schrijver, hoe voorzichtig en zorgzaam hij ook te werk gaat, meer veilig is voor toepassing van art. 156 Wetb. v. Strafrecht;

dat requestant hieraan - met eerbiedige verwijzing naar zijn memorie in revisie - wil toevoegen, dat het afwezen van elke "schuld" (id est: het afwezen van elk op de uiting als zoodanig gericht opzet) tevens blijkt uit het feit, dat hij zich onmiddellijk heeft bereid verklaard tot schrapping althans wijziging van de litigieuse passages, toen hij door den betrokken Subsistuu-Officier van Justitie, die een mogelijke minne-

lijke oplossing van deze zaak zocht, daaromtrent is opgelost; dat requestrant zijne bedoelde bereidverklaring handhaaft en hierbij nogmaals herhaalt;

dat requestrant zich voorts s.o.r. bezwaar gevoelt met 's Hofs overweging, dat voor toepassing van de strafbepaling van art.156 W.v.Strafrecht niet vereischt zou zijn een uitdrukkelijke in de woorden zelf gelegen uiting van vijandschap, haat of minachting, "doch het tot uiting komen van die gevoelens mede gelegen kan zijn in de wijze als door den Raad van Justitie te Batavia in diens vonnis is aangegeven, mits het zoodanig geschiedt, dat het den gewonen lezer als zoodanig treft";

dat toch een dergelijke interpretatie van de bewoordingen "uiting geven aan" in strijd is met de geschiedenis van artikel 156 W.v. Strafr., waaruit duidelijk blijkt, dat in allen gevalle de uiting (id est: de handeling zelve) opzettelijk en daadwerkelijk moet zijn geschied;

dat nu van een opzettelijke en feitelijke uiting niet de rede behoeft te zijn, wanneer de lezer den indruk krijgt, dat uit het betrekkelijke geschrift gevoelens van vijandschap, enz. blijkt;

dat immers bij het opwekken van dien indruk bij den lezer tal van nevenomstandigheden een rol kunnen hebben gespeeld en ook zeer zeker zullen hebben gespeeld, welke geen oorsprong vinden in het geschrift zelve;

dat overigens, gelijk requestrant reeds bij zijn memorie van revisie naar voren heeft gebracht, ook taalkundig de woorden "uiting geven aan" niets anders kunnen beduiden, dan "uitdrukkelijk te kennen geven";

dat het Hof derhalve - door aan te nemen, dat requestrant "uiting" zou hebben gegeven aan gevoelens van vijandschap enz.,

daar deze gevoelens voor den gewonen lezer zouden blijken uit de geincrimineerde passages, in haar verband gelezen - eene te ruime toepassing heeft gegeven aan artikel 156 Wetb. van Strafrecht;

dat requestrant tenslotte persisteert, dat - afgezien van het hierboven reeds aangevoerde - door de vervaardiging, uitgifte en verspreiding van het boekwerk "Wereldgeschiedenis I Oost-Azië" op geenerlei wijze uiting is gegeven aan gevoelens van minachting tegen de Europeesche bevolkingsgroepen van Nederlandsch-Indië, zijnde al evenmin juist, dat dit boekwerk een "anti-Westersch en een pro-Japansch propagandistisch geschrift zou zijn";

dat requestrant bij zijn memorie van revisie uitvoerig zijne bovenbedoelde stelling heeft geadstrueerd, hierbij dan ook eerbiedig verwijst naar het in die memorie door hem aangevoerde;

dat requestrant immers bij het schrijven van de historische waarheid beurtelings de Westerlingen en de Aziaten heeft geprezen, waar zulks te pas kwam, om evenzeer beurtelings de Westerlingen en de Aziaten te gispren, indien de geschiedenis daartoe aanleiding gaf;

dat daarbij wijders nimmer door requestrant eenige tegenstelling is gezocht en gemaakt tusschen Westerlingen en Aziaten;

dat requestrant toch re vera in zijn boek slechts de verschillende volkeren der aarde heeft genoemd, als element van de door hem beschreven historische feiten en niet de historische feiten heeft genoemd als karakteriseering van die verschillende volkeren;

dat requestrant voorts wellicht in zijn onderwerpelijk boek meer en uitgebreider heeft geschreven over de door de

Aziatische volkeren gespeelde rol in de in dit boek gerelateerde feiten, doch zulks begrijpelijk is, daar dit boek

beoogt speciaal de geschiedenis van Oost-Azië te behandelen;

dat eerst wanneer requestrant zijn "wereldgeschiedenis" zal hebben voltooid en ook over de geschiedenis van Europa en het verdere Westen zal hebben geschreven, geoordeeld kan worden of requestrant inderdaad het Westen "stiefmoederlijk" heeft behandeld;

dat requestrant overigens herhaalt, wat door hem in eerste instantie en in revisie is betoogd, te weten:

a: dat in de betreffende passages van zijn boek uitsluitend is geschreven over de verschillende volkeren in het verleden. Artikel 156 W.v.Strafrecht nu, dat slechts beoogt de tegenwoordige samenstelling van de bevolking in Nederlandsch-Indië te beschermen voor gevoelens van vijandschap, enz., teneinde onrust onder de tegenwoordige elementen der bevolking te vermijden, heeft niet de bedoeling om een soort "vooroudersvereering" te sanctionneeren.-.

b: dat in de betreffende passages van zijn boek in allen gevalle niet is geschreven over bestanddeelen en generaties van in Nederlandsch-Indië levende bevolkingsgroepen, welke toentertijd zelve behoorden tot de bevolking van Nederlandsch-Indië.

Requestrant verwijst in dit verband eerbiedig naar het advies van den Raad van Indië ddo.14 Januari 1916 No.11, in welk advies noodig werd geoordeeld, dat aan de ontworpen bepaling van artikel 156 Wetb. van Strafrecht werden toegevoegd de woorden "groepen van de bevolking in Nederland" om straf te kunnen stellen op het zaaien van verdeeldheid tusschen de Nederlanders in Indië en de Nederlanders in Nederland. Dit College (en met dit College de toenmalige

Gouverneur-Generaal, alsmede de Staatscommissie voor de herziening van het Indische privaats- en strafrecht en de Minister van Koloniën) huldigde derhalve de opvatting dat onder de Nederlandsch-Indische bevolkingsgroep van Nederlandsche nationaliteit niet begrepen waren de Nederlanders die buiten Nederlandsch Indië verbleven, zoodat het uiten van gevoelens van vijandschap enz. bijvoorbeeld tegen Nederlanders in Nederland niet strafbaar was ingevolge artikel 156 Wetb. van Strafrecht.

In dit licht bezien kan derhalve critiek op Engelschen, Franschen, Katholieken enz., die deel uitmaakten van de bevolking van China of Japan en niet van Nederlandsch-Indië, nimmer beschouwd worden als critiek op Nederlandsch-Indische bevolkingsgroepen, zoodat terzake schuldigverklaring aan artikel 156 Wetb.v.Strafrecht uitgesloten is.

c: dat in de betreffende passages van zijn boek critiek wordt geleverd op de daarin genoemde Europeesche mogendheden, en speciaal op de Regeeringen daarvan, alsmede op de Missie en speciaal op de priesters daarvan. Artikel 156 Wetb.v.Strafrecht handelt over het uiten van gevoelens van vijandschap enz. tegen bevolkingsgroepen. Noch vreemde mogendheden en/of derzelver Regeeringen, noch de Missie en/of derzelver bedienaars kunnen echter als een bevolkingsgroep worden aangemerkt. Van toepassing van artikel 156 Wetb.v.Strafrecht kan derhalve ook hierom geen sprake zijn;

dat requestrant vermeent hiermede zijn bezwaren tegen de genoemde beslissingen van den Raad van Justitie en van het Hof genoegzaam te hebben toegelicht;

dat waar door requestrant geenerlei gevoelens van min-

achting zijn geuit tegen bevolkingsgroepen van Nederlandsch-Indië en - zoo al een dergelijke uiting mocht worden aangenomen - in allen gevalle zijdens requestrant van geenerlei schuld de rede is, requestrant had dienen te worden vrijgesproken van het hem ten laste gelegde;

dat nu requestrant echter reeds in hoogste instantie is veroordeeld aan het misdrijf van artikel 156 Wetb.v.Strafrecht, requestrant te rade is geworden om bij wege van gratie kwijtscheiding te verzoeken van de hem opgelegde hoofd- en bijkomende straf;

dat dit op de billijkheid gegrond verzoek te meer klemmt, indien wordt gelet op de onberekenbare financieele nadeel dat de onderwerpelijke strafzaak requestrant en de scholen van "het Ksatrian Instituut" reeds door een te voelbaar leerlingenverloop heeft toegebracht;

dat wanneer requestrant eene geldboete van f.300.- zal hebben te betalen en bovendien de als stukken van overtuiging gediend hebbende 505 exemplaren van het boek "Wereldgeschiedenis I Oost-Azië" verbeurd verklaard worden, requestrant tegenover zijn schuld aan den drukker van dit boek geen inkomsten kan stellen en alsdan een financieele débâcle van requestrant niet meer te voorkomen is;

dat requestrant ten slotte nog wil aanvoeren, dat ingeval geoordeeld mocht worden, dat algeheele en onvoorwaardelijke kwijtschelding van de hoofd- en van de bijkomende straf, dan wel van de bijkomende straf alleen in casu niet gerechtvaardigd zou zijn, bij de - naar requestrant hoopt - hem te verleenen gratie voorwaarden gesteld zouden kunnen worden, onder meer in dien zin, dat aan requestrant de gelegenheid wordt gegeven om binnen bepaalde termijn de geïncrimineerde

passages uit zijn vorenbedoeld boek op instructie van een terzake aan te wijzen instantie te schrappen dan wel te wijzigen en deze te doen herdrukken;

dat immers artikel 42 van de Indische Staatsregeling zich er niet tegen verzet, dat gratie onder een opschortende voorwaarde verleend wordt (o.m. Kleintjes deel II blz. 298 en van Hamel-van Dijk blz. 602);

dat requestrant eindelijk en voorzoover mogelijk nog wenscht te verzoeken, dat de tenuitvoerlegging van de hem opgelegde bijkomende straf (te weten: de vernietiging van de litigieuse 505 exemplaren van het boek Wereldgeschiedenis I Oost-Azië) worde geschorst, totdat de beslissing op dit gratieverzoek ter kennis zal zijn gebracht van den Ambtenaar met de uitvoering van de gemelde Rechtelijke beslissingen belast;

Redenen waarom requestrant eerbiedig verzoekt, dat het Uwe Excellentie moge behagen om requestrant de hem door het Hooggerechtshof van Nederlandsch-Indie bij arrest van 1 Juni 1937 opgelegde geldboete groot f.300.-, alsmede de daarbij gelaste verbeurdverklaring althans vernietiging van de eerdergenoemde exemplaren van het boek "Wereldgeschiedenis I Oost-Azië" kwijt te schelden en hem daarvan gratie te verleenen, althans om hem deze straffen kwijt te schelden op nader door Uwe Excellentie te bepalen voorwaarden.-

Batavia, 17 Juni 1937.

Hetwelk doende enz.

Worden hierbij overgelegd:

- 1: onderhandsche volmacht ddo.17 Juni 1937.
- 2: authentiek afschrift arrest Hof ddo.1 Juni 1937.
- 3: authentiek afschrift relaas van beteekening ddo.13 Juni 1937.-

Baleafs aangeboden
aan de H. E. Gobee

H
657

Geheim

24

Bandoeng, 31 Mei 1937.

D. Gijzen t/k
P.

Aan het HoogGerechtshof van Ned. Indië.

Batavia-C.

HoogEdelachtbare Heren:-

Wederom eerbiedig gebruik makende van het mij gelaten recht Uw Hof te naderen met een aanvullende memorie, waag ik het Uw hoge aandacht te vestigen op het zojuist (nl. in Mei 1937) verschenen boek "Indonesië" door Ir. S.I. Rutgers en A. Huber, gedrukt bij Pegasus, Amsterdam, zijnde het eerste deel van een geschiedenis van Indonesië. Dit eerste deel bevat een overzicht van de ontwikkeling van Indonesië tot aan het begin van de periode van de moderne koloniale politiek van Nederland. Een 2e. en een 3e. deel worden door de uitgever aangekondigd.

De vrije verkoop van dit werk heeft mij toegeschenen van zoveel belang te zijn voor een rechtvaardige beoordeling van mijn boek "Oost Azië", dat ik mij veroorloofd heb Uw Hof een kort en zeer onvolledig lijstje aan te bieden van een aantal markante passages in dit algemeen verkrijgbaar gestelde modernste Geschiedenisboek van Indonesië.

Hoogachtend

(n.g.) D. Douma dekker

Schenking Gobee

25
Citaten uit "Indonesië" Deel I, door Ir. S.I. Rutgers en

A. Huber, Uitg. "Pegasus", Amsterdam 1937.

pag. 57. Ook hierbij treft de mengeling van wreedheid, verraad en schijnheiligheid, die de Nederlanders van de 17e. eeuw bij hun koloniale expansie kenmerkt.

pag. 57/58 De Makassaren (5500) gaven zich over op toezegging van lijfsbehoud 400 uitgelezen mannen en vrouwen liet hij (Speelman) naar de Molukken brengen om ze daar als slaven te verkopen en de opbrengst als aandeel in de buit onder de officieren te verdelen.
.... de rest werd naar een eiland in de buurt van Boston overgebracht, met wat natte rijst uit in den grond geschoten vijandelijke prauwen, die spoedig opgeteerd was; de rampzaligen hebben op 't eiland een verschrikkelijken dood gevonden, den 12en Mei 1667 werd bericht dat er geen enkele meer in leven was.

pag. 62 De V.O.C. ontving de producten door feudale dwangmiddelen, waardoor een systeem van de meest onscrupuleuze koloniale uitbuiting opgebouwd werd.

pag. 63 De V.O.C. eist een maximum-deel van de uitbuiting.

pag. 65/66 De ongehoord dubbele uitbuiting van de bevolking leidde tot een reeks van opstanden Ofschoon de opstandigen op de afschuwelijkste wijze vermoord worden (zo was bijv. het doodmartelen door naaldensteken zeer geliefd) staan overallopnieuw opstandelingen gereed tot de strijd Daarbij treden de Nederlanders met een weergaloze beestachtigheid op. Gehele districten worden zonder meer uitgemoord en men verklaarde cynisch, dat Probolingo door de V.O.C. in 1722 ontvolkt werd als "beste waarborg voor de rust."

pag. 66 en in 1771 lezen wij opnieuw dat de V.O.C. Madoerese

troepen uitrust, om het land "van alle levensmiddelen te ruineren"

.... de deelnemers werden op onmenselijke wijze afgemaakt.

pag. 66

.... "het medogenloos doorgevoerde monopolistische systeem der V.O.C. Niet alleen dat de boerenbevolking door contingenten en dwangleveringen werd uitgeplunderd

pag. 67

.... de Chinezen werden volledig geruineerd en tot vertwijfeling gebracht. Op die manier tot diefstal gedwongen, werden zij bij ontdekking aan een paal gespiest en liet men hen ellendig sterven

De Nederlanders organiseren daarop een pogrom, dat drie dagen duurde, waarbij de gehele chinese bevolking van Batavia, met inbegrip van vrouwen en kinderen, beroofd en uitgemoord werd. Zelfs de zieke Chinezen werden op bevel van den G.G. op 10 Oct. 1740 uit de ziekenhuizen de straat opgedreven en daar afgeslacht

Voor iedere ingeleverde buiten de stad afgehakte kop van een Chinees, gaf de Hoge Regering bovendien nog een premie van twee ducaten.

pag. 69

Toen de prijzen op de Europese markt begonnen te dalen werd de bevolking tot honger gebracht (nl. door "de gestrengheid van het V.O.C. monopolie")

pag. 70

.... een belangrijke extra-toename van de uitbuiting

pag. 70

Het staat vast dat de belangen van de inheemse bevolking nooit en nergens het doel van een kapitalistische koloniale politiek vormen. Het karakter van een dergelijke politiek is er steeds op gericht, om een maximale winst voor het moederland te behalen.

pag. 75

In gehele districten laat de V.O.C. het land van alle levensmiddelen beroven daar er geen ander uitzicht tot gehoor-

zaamheid was, dan door honger en gebrek te noodzaken.

De schilderijen van "de uitbuiting door de Nederlanders" (p. 72) - in schrilste kleuren - kunnen niet worden aangegeven; deze komen op ongeveer 150 plaatsen voor.

pag. 75 over moedwillige "ontvolking" door de V.O.C.

pag. 78 De uitbuiters van vroeger worden evenwel door een nieuwen en machtiger uitbouter, in de vorm van de Nederlandse Staat, vervangen.

pag. 81 onder de invloed van de Nederlanders ontwikkelde zich een uitgebreide slavenhandel en mensenroof.

pag. 85 een ambtenaren-apparaat welks inkomen eveneens op afpersingen en dwangdiensten opgebouwd was.

pag. 86 de uitbuiting door uit aan lager wal geraakte kringen van Europeanen stonden zo mogelijk nog onverbiddelijker Prof. Veth noemt deze toestand tegen het einde van de heerschappij van de V.O.C. "een grotere ramp dan zelfs de gruwelen van een Nero".

pag. 89 Bovendien eiste hij (Daendels) van de feudale regenten grote bedragen in geld, het aan hen overlatende op welke wijze zij door uitplundering van de bevolking deze moesten opbrengen.

pag. 90 Een door Daendels ingestelde rondtrekkende rechtbank oefende een bijzondere terreur uit.

pag. 95 een financiële uitplundering van Indonesië ten gunste van een renteniers-klasse in Nederland.

pag. 96 dat de landbouwproductie op Java niet in overeenstemming is met de klimatologische en bodemtechnische mogelijkheden (lees:

de belangen van de koloniale uitbuiters).

een handelsfinantiële oligarchie, die een onmiddellijke en snelle uitplundering eiste.

pag. 97-98 re de Java oorlog van 1825 - 1830.

Zelfs het door de Nederlanders gekochte verraad "verklaarde de Nederlandse Regering in een brief aan Dipa Negara plechtig, volstrekt niet vijandig tegenover de Islam te staan en nodigde hem, onder aanbieding van een vrijgeleide, tot nieuwe onderhandelingen uit, onder garantie van alle door Dipa Negara aan zijn medestrijders verleende titels en rechten.

.... Toen hij (D.N.) de voorstellen van de Nederlanders niet wilde aannemen, werd hij verraderlijk ontwapend, gevangen genomen en verbannen Bedrog en verraad gaven in deze worsteling de doorslag.

pag. 103 een stelsel van onbeperkte uitplundering

pag. 104 zelfs lichamelijke tuchtigingen zonder gerechtelijke veroordeling tot de wettelijk geoorloofde maatregelen behoorden.

pag. 115 de roofteriode van het cultuurstelsel

pag. 116 uitbuiting direct door de Nederlandse Staat

pag. 117 Hun inkomsten (van de regenten) steeds op kosten van de bevolking, worden geregeld in verhouding tot de diensten, die zij aan het Nederlandse kapitaal, bij de uitplundering der inheemse producenten, bewijzen.

pag. 118 de uitbuitingsmethodes nemen speciale en bijzonder wrede vormen aan (Nl. in 1850).

.... de regering in haar grenzenloze hebzucht

.... een systeem van allerlei vormen van knevelarij, van

diefstal en bedrog.

- pag. 125 de Staat-uitbouter
- pag. 127 Aan het particuliere kapitaal viel op de grondslag van
roof, bedrog en speculatie een belangrijk stuk van de koloniale
uitbuiting toe.
 fiscale uitplunderings-methodes
 De Nederlandse industrie werd opgebouwd met de geldmid-
delen, die uit Indonesië werden geroofd.
- pag. 148 vernietigende, niets ontziende veldtochten (nl. eerst
onder gen. Vetter, later onder van Daalen) waarbij hele dorpen
met inbegrip van vrouwen en kinderen werden verbrand en vernie-
tigd, is een klassiek voorbeeld van de expansie-methodes.
- pag. 149 Zo heeft b.v. Dr. C. Snouck Hurgronje in 1893 een zeer inte-
ressant boek over de Atjehers geschreven, dat door de Nederland-
se regering als grondslag werd genomen voor de onderwerping, het
verraad en de vernietiging van deze heldhaftige verdedigers hun-
ner vrijheid
- pag. 151 moest het imperialisme (nl. de tijd van nu) beginnen met
de meest elementaire grondslagen te scheppen voor het systeem van
een veel intensievere en systematischer uitbuiting.
- pag. 153 De reorganisatie van het rechtswezen en van de politie bete-
kende voor de massa der bevolking een nog vastere knechting
Daar de massa's volledig afhankelijk zijn van de willekeur der
lagere rechtelijke instanties
- pag. 155 door de vermenging van al deze adatrechten (nl. is ge-
doeld op de studies van Van Vollenhoven en de Leidse School) kan
men ten slotte iedere onderdrukking en iedere willekeur "adat-
rechtelijk" verdedigen.

30

Bij de stukken van het proces is ook het op 16 (?) Aug. '36 te Bandoeng door de subst. Off.v. Just. Mr. de la Parra aan de Resident van Priangan afgenomen verhoor. Er staat, meen ik, niet expressis verbis vermeld dat de eed is afgenomen. Ik vermoed dat de ambtseed dat verhoor dekte. Maar voor een fatsoenlijk man is een eed bijzaak.

Het verhoor beslaat slechts $2\frac{1}{4}$ pag. folio, half beschreven en voor de helft de vragen bevattende.

Uit de antwoorden heb ik de volgende aantekeningen gemaakt. Ik schrijf ze letterlijk over:

"Tydeman heeft ingevolge opdracht v.d. reg. DD medegedeeld dat al werden er toen geen maatregelen nodig geacht, indien hij zou overgaan tot het geven van lessen, nader zou worden overwogen of en zo ja welke maatregelen tegen hem zouden worden genomen."

"Hij kan zich "absoluut niets meer herinneren omtrent een eventuele afspraak van toezending van dictaten, maar wel weet ik met stelligheid dat ik nimmer een toezegging kan hebben gedaan voor het uitoefenen van preventieve censuur".

"Ik beschouwde de toezending van de dictaten zuiver als een uiting van goeden wille".

Hierbij stond de potlood-aantekening (in het handschrift van de president): "hum! er heeft toch eenige bedoeling bestaan bij die afspraak. Dat deed DD toch niet voor niets?"

"Res. ontkent "pertinent DD te hebben medegedeeld dat ik de dictaten zou hebben doorgelezen. Ik heb gezegd dat ik de dictaten zo onder de thee had doorgebladerd en dat sommige in het archief waren gekomen"

Hierbij de potloodaantekening in het zelfde handschrift:

"nou ja!"

.... "zonder dat ik tijd had gehad om ze door te kijken en dat ik nimmer had kunnen vermoeden dat er een addertje in het gras school".

Vóór deze passage stond in potlood: "?"

..... "Ik heb de dictaten zeer oppervlakkig bij doorbladering gelezen,"

Hierbij de potloodaantekening: "Als U ze doorziet, waarom dan oppervlakkig? Of niet, of degelijk!"

..... "zonder bepaald te zoeken naar ontoelaatbare passages, omdat ik overtuigd was dat in de mij toegezonden dictaten wel geen onvertogen gedeelten zouden voorkomen"

"Ik heb DD nog gezegd, dat indien het zijn vooropgezet plan was geweest om zich later op de toezending dier dictaten te kunnen beroepen,"

(Bij deze valsheid heb ik zelf (DD) een notitie gemaakt: ja zeker, ik zou dus een jaar vooruit al hebben geweten dat T. een fripon zou blijken te zijn!)

"ik het vrij dom van hem vond, dat hij zijn dictaten niet aan meerdere instanties had toegezonden, aangezien hij zich dan op al die instanties zou kunnen beroepen, daar hij vermoedelijk van geen enkele instantie enig bericht zou hebben ontvangen."

(Hierbij zette ikzelf (DD) de noot: Deze hele passage is T's verzinsel.

..... "De heer DD heeft mij nimmer gezegd dat die dictaten bestemd waren om later in boekvorm te worden gepubliceerd."

Hierbij stond de potlood-aantekening in ander handschrift dan de vorige notities: "dus zouden ze wel als dictaat gebruikt hebben kunnen worden naar Uw oordeel?"

Hij acht "DD niet te goeder trouw omdat DD dan wel met klem zou hebben gevraagd dat ik zijn dictaten zou censureren, waarop hij een stellige weigering zou hebben ontvangen."

Hiermede was het verhoor afgelopen.

Excellentie,

Het is met zekeren schroom dat ik dezen keer gebruik maak van de mij door U geschonken vrijheid, om mij ook langs particulieren weg tot U te wenden over zaken, waarvan ik meen dat het van belang is, dat ik er Uwe aandacht op vestig, of van omstandigheden, in verband met een zaak die bij U in behandeling is, waarvan ik meen, dat ze U onbekend zijn gebleven. Met schroom, omdat het een zaak geldt waarin U, wanneer ik het betrekkelijke besluit van den Gouverneur van West-Java goed gelezen heb, reeds bij voorbaat eene beslissing heeft genomen. Ik bedoel de ontneming van de onderwijsbevoegdheid of juist het verbod om onderwijs te geven aan Dr. Douwes Dekker.

Ik wil Uwe Excellentie niet schrijven over den inhoud van het boek, dat de naaste aanleiding is geweest tot dit onderwijsverbod, het le deel van een door hem ten dienste van het onderwijs op zijn middelbare handelsschool geschreven of ontworpen wereldgeschiedenis, handelende over Oost-Azië. Hierin staat mijn meening tegenover die van vele anderen, in elk geval tegenover die van het Hoofdparket. Slechts een enkele der gewraakte passages vind ik bedenkelijk, maar den geest van het boek niet zoo, dat hier een strafvervolging of een verbod om verder les te geven op moest volgen. Dit schijnt mij echter in dit verband onbelangrijk, omdat ik begrijp, dat de meening van de Politie en de Justitie hierin den doorslag moeten geven.

Wat ik wel van belang acht, zijn de omstandigheden die met de verschijning van dit boek verband houden en waaruit, naar mijn gevoelen, blijkt dat Douwes Dekker, hoe men verder over zijn persoon en zijn boek moge denken, voor de verschijning er van in dezen vorm moeilijk aansprakelijk

kan

kan worden gesteld. Een korte uiteenzetting moge ik hier over een en ander laten volgen.

Enkele jaren geleden heeft Dr. Douwes Dekker naar aanleiding van de herdenking van de Lombok expeditie aan de gezamenlijke leerlingen van, als ik mij wel herinner, de middelbare, bij zijn onderwijsinstituut behorende scholen, na afloop van de lessen, bij een toespraak waarin hij deze gebeurtenis uit de Indische geschiedenis besprak, dingen gezegd, die ergernis hebben gewekt naar buiten. Hij is hier door den Resident over onderhouden en er is toen over gedacht hem in verband hiermede verder te verbieden om les te geven. Ter vermijding van moeilijkheden heeft de heer Douwes Dekker toen, op aanraden van den Resident, een tijd lang geen les meer gegeven. Een half jaar of iets langer daarna heeft hij den Resident van Bandoeng, toen over de genoemde zaak niets meer gehoord werd, aangekondigd dat hij op de middelbare school weer les zou gaan geven, omdat de salariering van andere krachten hem te kostbaar werd en het bedrijf die uitgaven niet langer meer kon dragen. Te voren, toen de heer Tydeman hem over zijn optreden had onderhouden en hij naar aanleiding daarvan zeide zich in den vervolge van dergelijke uitingen te zullen onthouden, deelde hij den Resident ook mede, dat hij dezen geregeld op de hoogte zou houden van den gang van zaken op zijne scholen en de leerboekjes, die hij zich voorstelde voor het onderwijs te zullen schrijven, - het gold hier de leercursussen voor de handelschool, de kweekschool en de journalistenschool, die in één gebouw zijn ondergebracht - hem geregeld ter beoordeeling zou doen toekomen. De groote lagere school te Bandoeng van de schoolvereeniging het Ksatrian Instituut, waar ongeveer 400 kinderen op school gaan en waarvan Mevrouw Douwes Dekker, een gediplomeerde onderwijzeres, het hoofd is, valt hier buiten. Verschillende leerboekjes en verhandelingen voor het onderwijs bestemd, werden den Resident achtereenvolgens aangeboden, tot ten slotte het manuscript van het geschiedenisboek aan de beurt kwam. De Resident heeft hierover gezegd, naar ter terechtzitting gebleken is, dat hij er geen bezwaar tegen had dat daar les uit zou worden gegeven. Het is mij niet bekend of de heer

Tydeman

Tydeman er zich rekenschap van heeft gegeven, dat ook dit handschrift gedrukt zou worden. Toen het gedrukt en verschenen was, nadat het hoofd van de handelsschool de heer Scheffer, Directeur van een der gouvernementsskweekscholen op wachtgeld, den heer Douwes Dekker nog op verschillende passages had gewezen, die deze alle veranderde, wat na de voormelde mededeeling van den Resident geschiedde, heeft men den Resident attent gemaakt op den inhoud van het boek, waarna hij zich verplicht gevoelde den Procureur-Generaal voor te stellen de inbeslagname er van te gelasten. Een strafvervolgning is ingesteld, nadat van de zijde van het Hoofdparket aan Dr. Douwes Dekker in overweging was gegeven het boek uit omloop te nemen, althans verschillende passages er uit te lichten en de betreffende bladzijden over te laten drukken, wat echter door dezen, om de daaraan voor hem verbonden kosten, geweigerd werd. Verder is het verloop Uwe Excellentie bekend.

Voor mij is het belangrijkste punt bij de overweging of de heer Douwes Dekker in deze behalve door den rechter, ook door het uitvaardigen van een onderwijsverbod gestraft moet worden dit, dat hij volkomen te goeder trouw het manuscript van dit boek, zocals die van andere boekjes en leercursussen aan den Resident ter beoordeeling heeft doen toekomen en geruimen tijd na de verklaring van dit bestuurshoofd, dat er geen bezwaar tegen was, dat uit dat boek les zou worden gegeven, het boek in omloop liet brengen. De heer Tydeman heeft zich kennelijk in de beoordeeling van het manuscript vergist, om welke reden dan ook. Een ander wordt voor de gevolgen van die vergissing op zulk een voelbare wijze verantwoordelijk gesteld. Hier is naar mijn gevoelen iets in Excellentie, dat niet in orde is en dat niet voldoende onder de aandacht is gebracht. Naar mijne meening moet hier de volle nadruk op vallen.

Ik hoop dat Uwe Excellentie mij deze uiteenzetting ten goede zal willen houden. Ik heb het gevoel dat door de genomen beslissing onrecht is gedaan.

Wat den heer Douwes Dekker betreft, erken ik dat hij een uitgesproken revolutionnaire natuur heeft, maar sedert hij

zich

zich van de politiek heeft afgewend, heeft hij zich met ijzeren energie op de ontwikkeling van het Ksatrian Instituut toegelegd. Op zijn scholen wordt niet aan politiek gedaan, ook voor de leerkrachten is dit buiten de school verboden. Een van de oudere jongens die niet voor het lidmaatschap van Indonesia Moeda wilde bedanken, moest het vorige jaar de school verlaten. De lagere school te Bandoeng is volgens het inspectierapport zeer goed. De handelsschool, de middelbare handelsschool, zooals ze tot voor kort heette, werd door de inspectie van het middelbaar onderwijs beoordeeld als een school van een eigen karakter, in het geheel niet te vergelijken met de gouvernements middelbare handelsschool, maar niet van een minderwaardig karakter. De heer Douwes Dekker is voor velen geen sympathieke figuur, maar hij is een man van - 't klinkt wellicht een weinig theatraal - ridderlijke opvattingen. Door zijn sterk revolutionair temperament is het noodig, vooral op de op de scholen gebruikte leermiddelen te letten, aanmerkingen hierop zijn noodig gebleken, maar de hem gegeven aanwijzingen volgt hij stipt en een op slinksche wijze afwijken van wat hij heeft aangenomen en wat hij heeft verklaard, is ten eenenmale uitgesloten.

Ik hoop dat Uwe Excellentie in het bovenstaande aanleiding moge vinden om deze zaak in nadere overweging te nemen en het door mij medegedeelde aan het oordeel van anderen te toetsen. Ik achtte het mijn plicht een en ander onder de aandacht van Uwe Excellentie te brengen.

Met gevoelens van eerbied en hoogachting blijf ik van Uwe Excellentie de dienstwillige dienaar.

Telegram.

ZIJN EXCELLENTIE
GOVERNURGENERAAL
BUITENZORG

DOET MET MEESTE EERBIED BEROEP OP UW
EXCELLENTIE TEGEN BESLUIT GOVERNUR
WESTJAVA 20 FEBRUARI HEM LESBEVOEGDHEID
ONTNEMEND, WAAR ONDERGETEKENDES
GOEDTROUW DOOR RESIDENTS GETUIGENIS
ONDER EDE VASTSTAAT STOP HEDER
VERZEEDT ONDERGETEKENDE SCHRIFTELIJKE
MOTIVERING DIT BEROEP

DR. DOUWESDEKKER

Afz. Dr. E. F. E. Douwes Dekker
Bandoeeng, 1 Maart 1937.

Aan Zijn Excellentie den Gouverneur Generaal
van Nederlandsch Indië .
B u i t e n z o r g .

Excellentie:-

Met de meeste, niet slechts verschuldigde, maar gaarne betuigde eerbied nader ik U, om op Uw Excellentie, als mijn hoogsten beschermmer en als oppersten bewaker van de Pax Neerlandica in deze landen, het enig beroep te doen dat mij bij art. 15 Toezicht-Ordonn. Particulier Onderwijs is gelaten tegen het Besluit van den Gouverneur van West-Java van 20 Februari 1937 No. G 5 P/28/3, mij ontnemende met mijn onderwijsbevoegdheid, tevens mijn broed.

De Gouverneur berceft zich in zijn besluit op het vonnis van den Raad van Justitie te Batavia van 14 December 1936 No. 10 A/II/1936 en is dus in kennis van dit vonnis, waarvan zelfs de inzage mij tot op heden onthouden is ondanks herhaald verzoek mijnerzijds om de motieven te mogen leren kennen, waarop ik veroordeeld werd nadat het mij ook onmogelijk was gemaakt, om bij de uitspraak van dit vonnis tegenwoordig te zijn. Mij was namelijk aangezegd, dat het vonnis op 15 Dec. 1936 zou worden uitgesproken. Het werd dan echter op 14 Dec. 1936 in het openbaar uitgesproken, zonder vermelding van motieven.

Persoonlijk en schriftelijk heb ik mij, het laatste bij vake herhaling, tot de Griffie van de Raad gewend, om de gunst - ik dacht niet eens meer aan Recht, - die motieven te leren kennen, waarop mijn memorie van revisie bij het Hooggerechtshef zou moetchen baseren. Tot op heden is mij, gelijk gezegd, de inzage van de processtukken onthouden. Tot op dit oogenblik heb ik mij nog niet tot het Hof kunnen wenden. Maar het Recht in dit land is toch sterk genoeg, om ook mij te vergunnen daarop een beroep te doen?

Dit staat echter reeds vast door het onderzoek van den Raad en door de verklaring onder ede van den Resident van Priangan, M.F. Tydeman, dat mijn goede trouw bij de publicatie van het gecrimineerde geschiedenisboek boven elke verdenking staat. Het bewuste boek is in samenwerking met dien Regeringsvertegenwoor-

38

diger tot stand gekomen. Gedurende een jaar heeft hij goedgevonden, dat het manuscript van dat boek in de klassen als dictaat werd gebruikt. Dat manuscript zelf is van Augustus 1935 tot op heden in het Residents archief te vinden. De Resident was door mij schriftelijk in kennis gesteld met mijn doel voor mijn scholen eigen leermiddelen samen te stellen, welke hem dan ook regelmatig werden toegezonden en waarvan de manuscripten hem te voren bekend waren gemaakt. Schriftelijk is hem door mij, reeds op 19 Augustus 1935, mijn erkentelijkheid betuigd geworden voor zijn medewerking, terwijl in dat schrijven ook door mij werd herhaald de verzekering, dat ik mij ten aanzien van nodige correcties in dictaten en manuscript volkomen naar zijn wensen en inzichten zou voegen.

Er is in mijn karakter geen plaats voor verraderlijkheid. Zelfs heb ik getoond, dat mijn woord mij meer waard was dan mijn leven, wat mij de hoogachting deed verwerven van mijn toen incidentele, grootmoedige Britse vijanden. Ik tart een ieder mij van enige onbetrouwbaarheid met recht te kunnen beschuldigen. In Nov. 1926 heb ik Uwer Excellenties Voorganger, Z.E. Jhr. De Graeff te verstaan gegeven, dat ik loyaal met de Regering zou samenwerken. Ik ben aan die loyaliteit nog geen uur ontrouw geweest. De bovenbedoelde samenwerking met den Vertegenwoordiger van de Regering, de Resident van Priangan, is daarvan een laatste bewijs geweest. Ik ben zelfs thans nog loyaal en acht mij, uit morele afkeer van elke arglistigheid, nog steeds niet van mijn verplichtingen jegens de Regering ontslagen.

Excellentie, het is deze Vertegenwoordiger van de Regering zelf geweest, die de Procureur Generaal verzocht heeft een vervolging tegen mij te initiëren, voor het publiceren van een boek, met zijn medewerking, onder zijn supervisie en zelfs deels, immers als dictaat openlijk in de klassen, met zijn toestemming gebruikt.

Het moge dan al zijn dat art. 156 Stw. geen opzet onderzoekt, het moge zijn, dat de lagere rechter geen voldoende strafuitsluitingsgrond mocht vinden in de ambtelijke medeplichtigheid aan

de totstandkoming van het bewuste boek, terwijl de Vertegenwoordiger van de Regering het volkomen in zijn macht had om zijn veto over enig gebruik van het manuscript uit te spreken, - deze overweging zal voor het Administratief Gezag een geheel ander karakter moeten hebben.

Goede trouw en loyaliteit aan het Gezag zullen door dat Gezag onmogelijk beloond kunnen worden met sociale vernietiging van hem, die tot op dit ogenblik zich zelf door zijn woord nog steeds gebonden acht lyaal met de Regering samen te werken.

Ik ben er van overtuigd, dat mijn eerbied voor het door Uw Excellentie vertegenwoordigde Gezag volkomen gerechtvaardigd is en wacht in vol vertrouwen Uwer Excellenties beslissing af.

Van Uw Excellentie

De gaarne dienstwillige dienaar

De g. g. g. g. g.

30 paas

Batavia, 26 Februari 1937.-

Zeer geachte Heer Douwes Dekker,

Dat was een slecht bericht dat ik gisterenavond van U kreeg. Ik meende dat men de beslissing van het Hof zou afwachten, maar dat is blijkbaar niet zoo geweest. Ik zou U willen raden een beroep op den Gouverneur-Generaal te doen, kort en zakelijk, dan hebt U alles gedaan wat U kon doen. In dat beroep moet een van de voornaamste argumenten van Uw kant zijn, de toezending van het manuscript aan den Resident. De omstandigheid dat de Resident hier weinig waarde aan hechte omdat hij verklaart niet te weten dat het Uw bedoeling was het te laten drukken, doet niets af aan de beteekenis voor U van het feit dat hij er geen kwaad in zag, dat U het gebruikte of zou laten gebruiken bij het onderwijs in de geschiedenis. U bent daarop te goeder trouw afgegaan. 't Zenden van het manuscript aan den Resident was het uitvoering geven aan Uw tegenover hem uitgesproken voornemen om contact met hem te houden en hem te raadplegen omtrent hetgeen U voor het onderwijs noodig zou achten. Dit is dunkt mij het belangrijkste.

d.w.z. dit heeft de Res. hem leest geeft aan het boek als een ~~besluit~~ van genoemd bij een onderhandeling van vintrecker 31 juli '36. Toen hij het ging uitvoeren was hij niet hoe de resident over het manuscript dacht, allen dat de Res. de overgevoelen had.

Denkt U hier eens over na. Dat een beroep op den Landvoogd gevolg zal hebben kan ik U zeker niet waarborgen, maar U mag deze mogelijkheid om een naar Uw gevoel rechtvaardige

¹⁾ in elk geval om hem daarvan kennis te geven.

vaardige behandeling van Uw zaak te verkrijgen niet ongebruikt laten.

Mocht ik U nog van dienst kunnen zijn, dan ben ik daartoe gaarne, naar vermogen, bereid. Met hoogachting blijf ik

Uw dienstw.,

